

CONCINA
Theolog.
Christian
.5.6.

BX1751

.C61

1768

v.5-6

c.1

THEOLOGIA
CHRISTIANA
DOGMATICO-MORALIS
AUCTORE
F. DANIELE CONCINA
ORDINIS PREDICATORUM.
EDITIO NOVISSIMA.
TOMUS QUINTUS.
DE PRÆCEPTIS ECCLESIAE.

ROMÆ, MDCCLXVIII. 46460
SUPERIORUM PERMISSU.
PROSTANT VENALES VENETIIS
APUD SIMONEM OCCHI.
CUM PRIVILEGIO EXCELLENT. SENATUS.

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON
CAPULA ALFONSO DE LA BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

R. 16.17. MICROFILMADO 7/17/82

1080045891

THEOLOGIA
ORDINIS BENEDECTINORUM
EDITIO NOVISSIMA
TOMUS QUINTUS
DE PRAECEPTIS ECCLESIAE

FONDO BIBLIOTECA PUBLICA
DEL ESTADO DE NUEVO LEON

132718

AD LECTOREM.

Paucis te admonere interest, amice lector, Tomum hunc scriptis consignatum fuisse, antequam duo diplomata sapientissimi Pontificis BENEDICTI XIV. manarent in lucem adversus laxam opinionem illorum qui dispensatos ad esum carnum, exemptos quoque a ieiunio contendebant. Et quoniam tantam mihi otii non fupstitit quo integram illam quaestionem recognoscerem. Laudatorum diplomatum & in prologo adiepenitus improbabilem non renuntiaverim. Laudatorum diplomatum & in prologo adiecto ad Lib. II. & in ipsa de ieiunio cum esu carnum coniungendo quaestione, dum prolo tradendum scriptum fuit, memini, sed non omnia, ut dixi, ad limam exegi, & nonnulla que historiam illius temporis controversiam, liroque ex utraque litterarii certaminis parte editos spectant, silentio praxeriti. Ad doctrinam tamen quod attinet, nihil in ea est, nisi me meae fallax opinio, quod spongia egeat. Unum domtaxat me exulsiße peccat, quod in praesens commemorare iuvat. Vir Cl. ALEXANDER MANTEGAZZI sacrae Theologiae, & usquequoque grauatem opinionem laxam in arenam descendit intra contra adversarij, & usquequoque grauatem opinionem laxam in arenam descendit intra Continuo expertus ille est adversarium Doctorem Petrum Copellotti, qui *Diatribam*, italiana lingua exaratum contra eandem Dissertationem evalgavit, ut molliorem opinionem propugnare infelici conatu pertentaret. Sed quam male ei alicia cessent, constat ex altero opere a Mantegazzi edito anno 1737. inscriptoque: *Epistola Apologetica ad D. Bartholomaeum Casali adversus Diatribam Petri Copellotti*. In hac Apologia non longe adversario suum superiorem se prodit perdoctus Mantegazzi. Diatribae sophismata omnino labefactat; eiusdem negas, longius quaeritas ratiuncululas gravi, & eleganti oratione repellit, & in nihilum dem negas, longius quaeritas ratiuncululas gravi, & eleganti oratione repellit, & in nihilum redigit. Tertium insuper opus in fauce doctrinae defensionem publici iuris scit, quod hanc praesert epigraphem. *Il disinganno dell' Apologia Augusti intorno alla sua lettera al P. Benedetto Maria Brignole sopra la questione: se chi per giusta cagione è dispensato dall' astinenza delle carni s'intenda dispensato dal digiuno*. In hoc quoque opere erudite iuxta ac docte dedocet aliam adversarium, & afflictam causam suo nitido ac robusto exagitat. Haece enim opere pretium existimavi, ne praclarissimum MANTEGAZZI, qui primus calammum sitinxit, & praclari bellum Domini cepit, debita laude defraudarem.

Ocaisione data, pauca alia, tamen levioris momenti, qua hocce in Tomo scripti, declaro. Pag. 41. docui peccata mortalia diebus festis exterius perpetrata, ut ebrietates, adulteria, & id genus cetera, talium dierum sanctitatem profanare. Si quis hinc consequi iudicaverit alia quoque peccata gravia tum interna, tum externa sacro praecipio adversari, suo in sensu abundet.

Pag. 73. scripti. Qui simul caecus, surdus, & mutus esset a nativitate absolute loquendo, teneretur audire Missam. Quia cum prebitus ratione supponitur, lumina Deo illi infundere potest, quo Sacrificio mente devota assistat. Ceterum, cum casus iste vit occurrat, si qui focus sentire velint, nullam illis intentabo litrem.

Pag. 84. & seq. dixi, mihi minime aridire sententiam illorum qui defendunt fastidire praecipio diei festi fideles qui ob finem pravum aspectandi impudice negligenter pergant ad Missam audiendam. Quoniam, sicuti ibidem declaravi, desig-

re impudicos oculos in mulierem tempore Missæ, & simul Missam devore, & stante audire, duo mihi videntur extrema adeo opposita, ut simul coniungi nequeant.

Illud tandem lectores cordatos, & præiudiciorum vacuos rogo, obstrorque, ut si opiniones aliquas æquo aut laxiores, aut rigidiores, sive in hoc, sive in aliis romis editis, & edendis deprehenderit, statim me admonere ne dedignentur. Promptam enim, & sinceram spondeo palinodiam.

I N D E X

Librorum, dissertationum, capitum, paragrahorum, & questionum, quæ in hoc Tomo continentur.

LIBER PRIMUS

DE QUINQUE ECCLESIE PRÆCEPTIS.

De primo præcepto.

D I S S E R T A T I O I.

C A P U T I.

Gentes omnes quæ Deum colunt dies festos celebrant. Varii hereticorum errores recensentur, & refelluntur. Pag. 1.

C A P U T II.

Recensentur propositiones hoc de argumento à summis Pontificibus damnatæ. Item aliæ quæ nimis laxæ; & aliæ quæ nimis severæ quibusdam videntur. 3.

§. I.

Propositiones damnatæ ab Innocentio XI. an. 1679. quæ primum Ecclesiæ præceptum spectant. ib.

§. II.

Propositiones ex pluribus Casuistis descriptæ, quæ nimis laxæ videntur. ib.

§. III.

Recensentur propositiones quæ aliquibus videntur nimium severæ. 6.

C A P U T III.

Quomodo præceptum sanctificandi sabbatum ad Decalogum pertineat: quem Dei cultum præcipiat: de illius translatione in diem dominicum: & an simul aliquando cum festo dominico observatum fuerit. ib.

Quæst. I. Quem cultum in præcepto sanctificationis sabbati Deus præscripserit Iudæis? 7.

Quæst. II. An hoc præceptum affirmativum sit, vel negativum? ibid.

Quæst. III. Cur sabbati solemnitas in diem dominicum translata sit? ibid.

Conv. Theol. Tom. V.

Quæst. IV. An festum diei dominice iuris divini sit, vel ecclesiastici? 8.

Quæst. V. An facta laudata translatio sabbati in dominicum diem, statim ubique cessaverit sabbati observatio. ibid.

C A P U T IV.

De aliis festis præter diem dominicum ex præcepto Ecclesiæ celebrandis. 9.

C A P U T V.

De festis quæ Christi Domini mysteria spectant, quæ ex præcepto celebrantur. 10.

C A P U T VI.

De festis quæ ad B. Virginem, ceterosque Sanctos pertinent. 12.

C A P U T VII.

De iis qui potestatem habent dies festos instituendi. 13.

Quæst. I. An Episcopi facultate pollant institueri festa in sua diocesi absque Clerici, & populi consensu? ib.

Quæst. II. An Principes seculares valeant sine auctoritate Episcopi dies festos instituire, ad quorum observationem populus sub gravi culpa tenetur? 14.

C A P U T VIII.

Quam obligationem præceptum observandi dies festos imponat; & quando eiusmodi obligatio incipiat. ib.

Quæst. unic. Quo tempore incipiat dies festi obligatio? ibid.

CAPUT IX.

De iis qui ad observandos dies festos tenentur: & potissimum de adventis, vintoribus, peregrinis, & vagis varie quaestunculae resolvuntur. 15.

Quaest. I. An peregrini teneantur celebrare festa sua patriae, seu territorii, & diocesis? ib.

Quaest. II. An peregrini teneantur observare festa, & ieiunia illius loci? ib.

Quaest. III. An scholares, milites, mercatores, mercenarii, similesque teneantur servare festa, & ieiunia illius civitatis in qua maiore anni parte versantur? 16.

Quaest. IV. An peregrini qui unam, duos, aut tres tantum dies commorantur in aliqua civitate, teneantur servare ieiunia, & festa eiusdem? ib.

Quaest. V. An peregrini teneantur observare festa, & ieiunia locorum ubi commorantur dumtaxat vel tempore prandii, vel coenae, simulque pernolantes, in crastinum discursuri? 17.

Quaest. VI. An incolae, egredientes summo mane de proprio loco, ubi est dies festus, iter acturi ad loca in quibus festum non est, teneantur ante discessum Missam audire? ib.

Quaest. VII. An licitum alicui sit discedere e propria civitate, seu territorio, in quo est praecipuum diei festi, vel ieiunii, hac expressa intentione non servandi praecipuum eiusmodi, cum ad locum pervenerit in quo non urget? ib.

Quaest. VIII. An Regularis exempti subiecti sint observationi festorum quae ab Episcopo, vel diocessana Synodo indicuntur? 18.

Quaest. IX. An Episcopus teneatur servare festa, & ieiunia quae populo suo ipse imponit? ib.

DISSERTATIO II.

De operibus a quibus abstinere debent fideles festis diebus.

CAPUT I.

Quae sint opera servilia in diebus festis prohibita, declaratur. 19.

CAPUT II.

An per peccata mortalia diebus festis perpetrata, eorumdem festorum praecipuum graviter

violetur, ac teneatur Christianus in confessione sacramentali exprimere, se in die festo peccasse? 20.

CAPUT III.

De opere servili mechanico. Quae sint artes mechanicae, quaeve die festo prohibentur? 24.

Quaest. I. An pingere sit opus servile die festo prohibendum, sive luci, sive recreationis, sive adhuc gratia fiat? 25.

Quaest. II. An venatio, aucupium, & piscatio opera sint servilia in festis prohibita? ib.

Quaest. III. An licitum ne est festis diebus iter arripere? ib.

Quaest. IV. Licitum ne est agaspidibus, & molitionibus bestias onustas diebus festis conducere? 26.

Quaest. V. An licitum sit agaspidibus emittere Missam, ut bestias suas in pratis pascant, & ut sumptus faciendos in diversorio evitent? 27.

Quaest. VI. An licitum sit typographi ordinare characteres diebus festis? ib.

CAPUT IV.

Chorae, comestiones, ludi scenici, idque genus similia diebus festis peragi minime debent. 28.

CAPUT V.

An docere, scribere, transcribere, & similia diebus festis vetita sint? 29.

Quaest. I. Num transcribere licitum sit diebus festis? ib.

Quaest. II. An licitum sit transcribere ex instructo, & pro mercede libros cum notis pro cantu musico? 30.

CAPUT VI.

De operibus naturalibus, & religionis, ac pietatis diebus festis prohibitis. 31.

CAPUT VII.

De operibus quae, licet servilia non sint, lege tamen diebus festis fieri prohibentur; cuiusmodi sunt mercatus, & iudicia forensia. 32.

CAPUT VIII.

De causis excusantibus ab observatione praecipui prohibentis festis diebus opera servilia. 33.

Q. I.

CAPUT III.

Quaest. I. Quae temporis parvas in servili labore excuset a gravi transgressione praecipui vetantis opera servilia die festo? 34.

Quaest. II. An dominus qui praecipit ut plures sui famuli per integrum diem serviliter laborem ob lucrum percipiendum, sed singulis solum modico tempore, peccet mortaliter? 36.

Quaest. III. Quae necessitas excuset laborantes die festo a transgressione praecipui? 38.

Quaest. IV. An tonsio barbae licita sit festis diebus? 39.

Quaest. V. An famuli qui coguntur a dominis suis die festo laborare, a culpa excusentur, si obediant, ne grave damnum incurrant? 40.

Quaest. VI. An occasio comparandi magnum lucrum excuset ab observatione diei festi? ib.

Quaest. VII. An agitare liceat feriatis diebus iavros molestorum moribus expositos, ut incantent cornibus, & dentibus bellum peragant? 41.

Quaest. VIII. Quomodo pietas, religio, & dispensatio sint iuste causae quae laborem servilium feriatis diebus licitam constituunt? ib.

DISSERTATIO III.

De praecipuo audiendi Missam diebus festis.

CAPUT I.

Natura, & obligatio istius praecipui explicatur; & quas personas comprehendat. 43.

CAPUT II.

De Missa quae diebus festis audiri debet. Missa audienda, integra esse debet. Qui plures partes simul audiat, vel duas successively, satisficit praecipuo. 44.

Quaest. I. An qui notabilem Missae partem audire neglexerit, letaliter peccaret? ib.

Quaest. II. An satisficiat praecipuo audiendi Missam qui duas medietates Missae simul eodem tempore audiat, puta medietatem unius Sacerdotis usque ad consecrationem, & alteram medietatem alterius Sacerdotis celebrantis a consecratione usque ad finem? 46.

Quaest. III. An satisficiat praecipuo audiendi Missam integram qui dimidiam partem ab uno Sacerdote, & postmodum dimidiam partem ab altero audiat successively? 47.

De praesentia, loco, & tempore audiendi Missam. 48.

CAPUT IV.

De intentione, & attentione audiendi Missam diebus festis. 50.

Quaest. I. An satisficiat praecipuo, qui ob finem pravum spectandi impudice feminam pergit ad audiendam Missam? ib.

Quaest. II. Quid dicendum de eo qui templum ingrediatur ad audiendam Missam, quam post quadrantes inchonandam putat; interim, eo non advertente, Missa in aliquo alteri legitur usque ad Sanctus; & tum ex campavilla jussu Missam recitari cognoscit? 51.

Quaest. III. Qualis attentio requiratur, ut satisficiat praecipuo audiendi Missam? 52.

CAPUT V.

Quae animi puritas requiratur ad audiendam Missam; & an peccet qui cum affectu peccati mortalis Missam audit? 53.

CAPUT VI.

An Christiani diebus dominicis, praeter Missam audientem, teneantur lepraes interesse, conciones audire, aliaque pia opera exercere? 56.

CAPUT VII.

Festorum sanctificatio postulat ut fideles in propria conscientia examine, librorum pioarum lectione, aegrotum visitatione, atque elemosinarum distributione illos dies transigant; & quid de re uxoria severim Patres, declaratur. 60.

CAPUT VIII.

De causis quae quomodoque Christianos aliquos ab auditione Missae festis diebus excusare valent. 64.

Quaest. I. An Christiani teneantur non ponere impedimentum audiendi sacrum? 66.

Quaest. II. An spes acquiritur lucrum temporale sufficiens causa sit negligendi audientem Missae die dominico? 67.

Quaest. III. An qui legitima causa impeditur Missam omitti, teneatur, se posse, alias preces offerre Deo? 68.

LIBER SECUNDUS.

De secundo Ecclesie precepto, quo certis diebus ieiunia prescribuntur.

DISSERTATIO I.

PRÆLOQUIUM.

CAPUT I.

Communio ieiunii notio, & varia species. Divina lege in Scriptura sacra preceptum est. Quid de eo senserint hæretici tum antiqui, tum recentiores.

CAPUT II.

De ciborum delectu. Ieiunium Ecclesie catholice carniem esum nunquam admisit. Hæreticorum errores, Lantani aberrationes referuntur.

CAPUT III.

Leges naturæ, & divina ieiunium absolute acceptum prescribitur. Ecclesia & tempora, quibus ieiunandum sit, designat, & ieiunia peculiariter præcipit.

CAPUT IV.

Ieiunium ecclesiasticum est actus virtutis. Insuper opus satisfactorium est, & meritum, si necessarii conditionibus præditum sit.

CAPUT V.

De ieiunio Quadragesimæ: de illius varietate, & de causis institutionis eiusdem.

CAPUT VI.

Ieiunium quatuor temporum, feriarum quærentia, sexta, & sabbati, Adventus, Martini, vigiliarum, Rogationum, & ieiunium infra annum, ac de diebus quibus ieiunare non liceat.

DISSERTATIO II.

De ieiunio.

CAPUT I.

Census propositionum quæ in ieiunii materia ab Ecclesia proscripse sunt, quæque, licet non proscripse, vitiam prædunt laxitatem.

§. I.

Propositiones de ieiunio ab Alexandro II. summo Pontifice anno 1066, damnata.

§. II.

Census propositionum quæ ab aliquibus Authoribus catholicis defenduntur, quæque nimis laxa videntur.

CAPUT II.

Præceptum ieiunii ecclesiastici explicatur. Trium includit, nimirum unicum refectorem, quæ pars principalis est, abstinentiam a carnibus, & tempus pro unica refectioe prescriptum.

Quæst. unic. An unica comestio, & abstinentia a carnibus essentiam ieiunii constituent, & quænam ex his duabus partibus sit prior?

CAPUT III.

Quos cibos sub carniem nomine Ecclesia prohibet, & quodnam peccatum, quandoque illud pariter sit qui carnes comedunt?

Quæst. I. An in aliquo evento licitum sit carnes comedere ieiunii tempore?

Quæst. II. An dispensatus in die ieiunii ad carniem esum, possit quascumque carnes, etiam suillas comedere?

Quæst. III. An dispensatus in Quadragesima ad esum carniem possit eandem comedere feria IV. & VI. ac sabbato quatuor temporum eiusdem Quadragesimæ?

CAPUT IV.

Dispensatio abstinentiæ a carnibus non infert dispensationem a ieiunio; sed dispensati a carnibus, lege ieiunii tenentur, nisi infirmitas, aut vitium debilitas obstet. Quædam quæstiones resolvuntur.

Quæst. I. Quot peccata committat qui pluries die ieiunii carnes comedit?

Quæst. II. An qui votum emisit non comedendi tali die carnes, aut ovis, torres peccet, quoties carnes comedit, vel ova?

Q. III.

CAPUT X.

Quæst. III. An in iis regionibus in quibus est penuria olei, licitum sit uti segmine illis diebus quibus esus carniem vetitus est? Ibid.

CAPUT V.

De abstinentia a lacticiis. Licita ne sunt in ieiunio quadragesimali, aut extraquadragesimali?

Quæst. I. An iure communi, & sub gravi culpa lacticia prohibita sint in ieiunio ecclesiastico?

Quæst. II. An diebus dominicis Quadragesimæ eiusmodi lacticia sub eadem gravi culpa vetita sint?

Quæst. III. An in ieiuniis extra Quadragesimam lacticia, & ova vetita sint?

Quæst. IV. An Regulares subiecti sint consecrandibus quæ in plaribus regionibus obligant secularis ad abstinentiam a lacticiis in ieiuniis extra Quadragesimam?

Quæst. V. An papaveres, agricola, & iter agentes possint diebus Quadragesimæ vestri lacticiis, & ovis uti lucis in quibus pisces, ac oleum deficiunt?

Quæst. VI. An in ieiunio quadragesimali licitum sit edere farinam subactam, cuiusque compactionem, vulgo Ciambella?

CAPUT VI.

De unica comestione, ad ieiunium ecclesiasticum necessaria, & de eiusdem comestionis hora, quæ fuit vespertina usque ad secundam.

CAPUT VII.

De collatione, seu refectiuicula feruina; & an integrati ieiunii ecclesiastici resurgunt?

CAPUT VIII.

De ieiunii ecclesiastici transgressione ob violatam unius comestionis legem in sumptione liquidorum?

Quæst. I. An qui pluries die ieiunii extra comestionem vinum bibit, frangat ieiunium?

Quæst. II. An potus vini, si sumatur extra refectorem ad sedandam famem, ieiunii præceptum frangat?

Quæst. III. An electuaria, extra refectorem sumpta, frangent ieiunium?

CAPUT IX.

Origo potus chokolatis. An ieiunium frangat? Quænam opinio improbabilis, quæve probabilis, & tara dicenda sit?

Contraria sententia momenta omnia in examen adducuntur, & penitus consulantur, ac vera sententia evidenter constituitur.

CAPUT XI.

An ratione parvitas materis licitus sit potus chokolatis? Quæve quantitas chokolatis loco parvitas materis habenda sit.

§. UNICUS.

Diluitur obiectiuicula ab anæstetico Ludovici della Fabra l'hystrico-Medici repetita.

CAPUT XII.

De qualitate unice comestionis, necessarie ad ieiunium; & quomodo plures comestiones ieiunii integritati adveniant.

Quæst. I. An illi qui die ieiunii semel comedentes, ita ventrem implent, & exquisitis condimentis palatum vellunt, itaque selectis epulis gula indulgent, ut nullam ieiunii effractionem sentiant, sed concupiscentiam potius iritent, satisfaciunt ieiunii præcepto?

Quæst. II. An qui pluries in die ieiunii comedit, servato ciborum delectu, pluries etiam peccet?

Quæst. III. An qui in debiliore ieiunium frangit, teneatur illa die, cum advenit, ieiunium servare?

Quæst. IV. An interruptio unice comestionis ieiunium frangat? Quidve dicendum de famulis mensis inservientibus, & iis qui pyra, poma, & utras comedunt ad sedandam sitim?

CAPUT XIII.

Resolvuntur tres alie quæstiuicula super iis quæ unice comestioni adveniant.

Quæst. I. An qui in die ieiunii quidquam medicum cibi sapus comedit, si notabilem quantitatem tandem comederit, ieiunium frangat?

Quæst. II. An invitatus ab amico in die ieiunii, ut parum, aut aliquid cibi capiat, possit, ne iurbenus videatur, illud sumere?

Quæst. III. An sine fractione ieiunii aliquid cibi sumere liceat toties quoties liberis, ne ibid.

CA-

CAPUT XIV.

De collatione serotina: de illius quantitate, & qualitate: nonnullæ aliæ quæstionæ super hæc materia resolvuntur. 155.

Quæst. I. Quantum cibi sumi possit in collatione serotina? ibid.

Quæst. II. An præfata cibi quantitas collationis serotinae æquæ sit in peregrinis Nativitatis, & Resurrectionis dominicæ? 158.

Quæst. III. An, si quis excederet in quantitate præfata pro collatione serotina, frangeret ieiunium? ibid.

Quæst. IV. An in collatione serotina non solum cibi quantitas, sed etiam qualitas attendenda sit? 159.

Quæst. V. Quinam cibi sunt in collatione serotina permisi? ibid.

Quæst. VI. An licitum sit in collatione serotina sumere cibum compositum ex assignatis nempe pane, herbis, sale, & oleo conditum? ibid.

Quæst. VII. An in collatione serotina licitum sit sumere pisciculos reemes parvos, aliquod butyri, casei, & ovorum? 160.

Quæst. VIII. An saltem pisciculi parvi, sumo exsiccati, vel sale conditi, ut strææ, camarones, sardine seu accidite, similesque, possint esse materia collationis serotinae? 161.

Quæst. IX. An quando in die ieiunii licitum est in prandio edere lacticia, licitum quoque sit aliquid eorum capere in collatione serotina? 163.

Quæst. X. An vitæ nobiles, delicatæ, Advocati, Procuratores, Lectores, omnesque studii vacantes sumere possint collationem maioris quantitatæ quam ceteri à quibusdæ dicendum de Curia Romana? ibid.

Quæst. XI. An licitum sit summo mane, vel meridie sumere collationem, prandio delato in vesperum? 164.

CAPUT XV.

Corollarium, in quo ex doctrina plurium Casistarum vera ieiunii quod ipsi admittunt, imago vivis coloribus depicta exhibetur. ibid.

CAPUT XVI.

De hora quæ pro refectioe in die ieiunii capienda præfinita est. Quodnam peccatum committatur qui notabiliter eam anticipat. 165.

Quæst. I. An qui votabiliter, nempe pro vnam, aut duas horas, absque iusta causa ieiunium solveret ante meridiem, graviter peccaret? 166.

Quæst. II. An Religiosi, qui habent privilegium anticipandi pro horam refectioem in die ieiunii, possint etiam pro aliâ brevi tempore episcopi horam consuetam anticipare? 168.

CAPUT XVII.

Recessentur dies quibus ieiunandum est, & abstinendum a carnibus? ibid.

Quæst. I. An Regulares qui regulari observationia adstricti sunt abstinere a carnibus, possint die veneris, in quo celebratur festum Nativitatis Domini, carnes comedere? 169.

Quæst. II. An qui vi voti tenent ieiunare qualibet feria sexta, teneant ieiunium observare, etiam si in eam incidat festum Nativitatis Domini? 170.

CAPUT XVIII.

De hora quæ ieiunii, & abstinentiæ obligatio incipit, & desinit. Variæ hæc de re sententiæ resolvuntur. 171.

Quæst. I. An in ultima nocte barchanatum canam differre post mediam noctem licitum sit illis qui usque ad mediam noctem iudis, & salustianis vacant? ibid.

Quæst. II. An qui dubitat, num sit nec ne media nox, comedere possit, quando die ieiunii ieiunare debent? 172.

Quæst. III. An liceat sequi unum horologium pro ieiunio ecclesiastico, & aliud pro ieiunio naturalis? ibid.

Quæst. IV. An, si quis, dum canat, audiat pulsus designantes mediam noctem, teneatur desistere à cana, si die sequenti sit ieiunandum? ibid.

CAPUT XIX.

De personis quæ ad ieiunium obligantur. Plures quæstionæ resolvuntur. 173.

Quæst. I. An iuvenes qui explent annum vigesimum primum vel post inceptam Quadragesimam, vel post horam tertiam diei ieiunii, ad ieiunium teneantur? 174.

Quæst. II. An Regulares professi teneantur ad ieiunium Ecclesiæ ante expletum annum vigesimum primum? ibid.

Quæst. III. An Regulares iuvenes, nonnullam expleto tertio septennio, teneantur ad ieiunium regulæ quam professi sunt? 175.

Quæst. IV. An dubitans, num annum vigesimum primum expleverit, teneatur ieiunare? ibid.

Quæst. V. Num senes qui annos sexaginta compleverint, soluti sint à lege ieiunii? ibid.

Quæst. VI.

CAPUT XXII.

Quæst. VI. Num senes regulares, expleta sexagenaria, & mulieres moniales expleta quinquagenaria ætate, eximantur à ieiunio proprio regulæ? 178.

CAPUT XX.

De ieiuniis, peregrinis, & viatoribus. 179.

Quæst. unic. An viatores, peregrini, & vagi teneantur observare ieiunia locorum in quibus versantur? ib.

CAPUT XXI.

De iis qui cooperantur ieiunii violationi, materiamque præbent illud violandi. 180.

Quæst. I. An, urgente ieiunii precepto, invitans alium paratum frangere ieiunium ad canandum, graviter peccet? ib.

Quæst. II. An liceat tabernariis, & campionibus in diebus ieiunii sponte canam ministrare hospitibus? ib.

Quæst. III. An caupones requisiti possint peregrinis, & viatoribus canam præbere? 181.

Quæst. IV. An caupones canam præbere hospitibus possint, quos certe tenent ad ieiunium teneri, quæque prævideat alio intror ad canandum, si canam dare ipsi renuant? ib.

Quæst. V. An caupones, cum dubitant, utrum hospites teneantur ieiunare, debeant eos interrogare? ib.

Quæst. VI. An caupones qui nolunt recipere hospites, nisi canent, peccatum grave perpetrent? 182.

Quæst. VII. An caupones, qui canes ministrant in diebus quibus canam efus prohibitus est, graviter peccent? ib.

Quæst. VIII. An qui in ieiunio quadragesimali cibos venales exponunt, graviter peccent? ib.

Quæst. IX. An famuli, & ancille, parames mensam, & cibos venales dominis suis ieiunii tempore, graviter peccent? 183.

Quæst. X. An possit quis in die ieiunii invitare amicum ad canandum ieiunium, cum certo sentiat eum alibi coarturum? 184.

Quæst. XI. An paterfamilias teneantur compellere filios, servos, & domesticos suos ad ieiunandum? 185.

Quæst. XII. An domini, compellentes servos ad laborem impediendum ieiunium, vel nolentes eos conducere, nisi cum pacto ut non ieiunent, peccent mortaliter? ib.

Causa à ieiunio excusantes sunt quatuor: impotentia, labor, pietas, & dispensatio. 186.

Quæst. I. An qui data opera impotentem se constituit ad ieiunandum, teneatur ieiunare? & an iste talis, qui se intentione expressa vocat ludo, venationi, vel rebus venetis, idest nimio coitæ, ut impotens efficiatur ad ieiunandum, peccet contra præceptum ieiunii? ib.

Quæst. II. An excusentur à ieiunio qui calefieri, & dormire sine cana nequeunt, qui habent duo cæteria, quive virginitatem capitis, vel stomachicæ debilitatem patiuntur? ib.

CAPUT XXIII.

An Christiani tempore ieiuniorum à re uxoria se abstinere debeant, potissimum si debitum conjugale sine transgressione ieiunii profluere nequeant. Variæ quæstionæ de mulieribus prægnantibus, lactantibus, & virginibus, tumenibus venustatis formam amittere propter ieiunium, resolvuntur? 187.

Quæst. I. An coniux reddere debitum teneatur, dum est periculum incontinentiæ in partente, etiam si reddens impotens evaderet ad ieiunii observantiam? ibid.

Quæst. II. An quando coniux reddere neguit debitum, nisi ieiunium frangat, teneatur precipit, abortationibus, aliisque modis abducere alterum coniugem à debiti periculo? ib.

Quæst. III. An frequens sit casus in quo conjugati ab debiti redditionum liberentur à lege ieiunii? ib.

Quæst. IV. An uxor quæ ieiunii causa macientia, & consequenter mirus grata marito reddatur, & puella quæ volens nubere ieiunium formam perdit venustatis, à ieiunio excusetur? ib.

Quæst. V. An uxores prægnantes, & lactantes excusentur à ieiunio? 192.

Quæst. VI. Quid de femina viro heretico nupta? ib.

CAPUT XXIV.

De labore à ieiunio excusante. Plures quæstionæ resolvuntur. ib.

Quæst. I. Quinam laborantes, seu artifices excusentur à ieiunio? 193.

Quæst. II. An præfati artifices, qui ita robusti sunt, ut absque gravi incommodo ieiunare

valent, habeantque cibum ad ieiunium oportu-
 num, teneantur ieiunare? ib.
 Quæst. III. An divites qui exerceant artes la-
 boriosas, non ex indigentia, sed solum maioris
 lucri acquirandi gratia, a ieiunio excusentur?
 ibid.
 Quæst. IV. An factores, factores, pictores, bar-
 bitonores, sculptores, argentarii, pisces,
 molitores, furnarii, coqui, similesque ad iei-
 unium teneantur? ib.
 Quæst. V. An iter pedestre agentes excusen-
 tur a ieiunio? 194.
 Quæst. VI. An equitantes a ieiunio liberentur?
 195.

CAPUT XXV.

De his qui ratione pietatis a ieiunio excusan-
 tur. Alique difficultates explicantur. ib.
 Quæst. I. An peregrinatio voluntaria excuset a
 ieiunio, quod cum eadem simul coniungi
 nequit? ib.
 Quæst. II. An qui feria quinta hebdomadæ san-
 ctæ, vel feria sexta disciplina se se publice
 flagellant, excusentur a ieiunio, quod cum
 eadem disciplina componi nequit? 196.
 Quæst. III. An licitum sit ieiunium obligans
 sub mortali solvere ob hospitium suscipien-
 dum? ib.
 Quæst. IV. An Concionatores, Confessarii,
 alique, qui doctorem vel magistrorum officium
 exercent, sine a ieiunio excusati? ib.

CAPUT XXVI.

De dispensatione, que ab ieiunii observantia
 liberat. Quinam possint hanc dispensationem
 concedere. 198.

CAPUT XXVII.

Christianorum ieiunium comitari debent absti-
 nentia a peccatis, oratio, elemosine alia-
 rumque virtutum exercitio. 201.

CAPUT XXVIII.

Consecratarum, in quo declaratur, quemadmo-
 dum lex ecclesiastica de ieiunio iam obsole-
 visset, si vere forent recentiorum opinionones,
 & licite consuetudines, quibus hodiecum
 Christiani a ieiunio excusantur. 202.

LIBER TERTIUS.

De tertio Ecclesiæ præcepto, quod aut de
 decimis solvendis.

DISSERTATIO I.

CAPUT I.

Quid sint decime, & quenam earum origo.
 Quo iure tum in veteri, tum in novo Testa-
 mento prescriptæ sint. Hæreticorum errores re-
 censentur. 206.

CAPUT II.

Varia decimarum genera. Quo tempore consu-
 tudo solvendi decimas in Ecclesia catholica
 obtinuerit. 208.

CAPUT III.

Iure tantum ecclesiastico in lege gratis decime,
 spectata earum quantitate, solvantur. Refe-
 runtur opinio Genueritarum antiquiorum, asse-
 rantium vi iuris divini non decimas pen-
 dendas esse. Nonnulla hæc de re quæstio-
 nis resolvuntur. 211.

Quæst. I. An consuetudo valeat abrogare obli-
 gationem solvendi decimas? 213.
 Quæst. II. An Ecclesia valeat auferre consuetu-
 dinem invecitam non solvendi decimas? ib.
 Quæst. III. An summus Pontifex valeat omni-
 no tollere decimarum solutionem? 214.
 Quæst. IV. An summus Pontifex possit aliquos
 privatos dispensare a decimarum solutione? ib.

CAPUT IV.

Summi Pontifices, & Episcopi variis iustis
 de causis Monachis, & Regularibus decimas
 concessere. Donatio decimarum laicis a
 summo Pontifice facta sine iusta causa, il-
 licita, & nulla est. ib.
 Quæst. unic. An privilegium sine ulla causa
 iusta laico concessum non solvendi, vel reci-
 piendi decimas, validum sit? 217.

CAPUT V.

De personis que decimas solvere tenentur. Plu-
 res quæstionibus hæc de re explicantur. ib.
 Quæst. I. An Iudei, Turæ, ceterique infi-
 deles, qui nunquam baptismum susceperunt,
 teneantur solvere decimas prædiales
 de

de fructibus quos possident in locis Christiano-
 rum? 218.
 Quæst. II. An Ecclesia iure erigere possit ab
 indignis tributum congruum ad sustentan-
 dum Predicatorum, & Missionariorum, quos ad
 eorum conversionem mittit? 219.
 Quæst. III. An Summi Pontifices, & Episco-
 pi teneantur decimas solvere? id.
 Quæst. IV. An Clerici curati, seu Parochi
 teneantur decimas solvere personales, &
 reales? ib.
 Quæst. V. An Clerici simplices teneantur ad
 decimas tum personales, tum reales? 220.
 Quæst. VI. An Principes, & Reges ad de-
 cimas pendendas teneantur? ibid.
 Quæst. VII. An pauperes subiecti sint deci-
 marum solutioni? 221.

CAPUT VI.

Quomodo Religiosi, & Clerici in communi
 viventes vi iuris communis exempti sint a
 decimis solvendis: quidve pro eadem exem-
 ptione iisdem Regularibus concedant privilegia
 que extra iuris corpus reperitur. 221.
 Quæst. I. An præfata privilegia, corpori iuris
 communis inserta, late, vel strictè inter-
 pretanda sint? 222.

Quæst. II. An nunc Regulares reipsa exempti
 sint a decimis solvendis de propriis hortis,
 prædiisque, que propriis sumptibus colunt,
 virtute privilegiorum que extra iuris con-
 muni corpus reperitur illis concessa? 223.
 Quæst. III. An Regulares vi suorum privile-
 giorum exempti sint a solvendis decimis,
 non solum de novitiis, sed etiam de aliis
 terris, aut, vel post Concilium Lateranen-
 se acquisitis, propriisque sumptibus cultis?
 ib.

Quæst. IV. An Regulares teneantur solvere
 decimas de terris, seu prædiis que colenda
 tradunt aliis, nempè colonis? ib.
 Quæst. V. An eiusmodi privilegia de exem-
 ptione decimarum extendantur etiam ad præ-
 dia conductiva, vel in employteusim accepta
 ab ipsis Religiosis, qui propriis manibus,
 aut sumptibus eadem excolunt? 224.
 Quæst. VI. An privilegia Regularium de exem-
 ptione decimarum favcant etiam Monachis?
 225.
 Quæst. VII. Quomodo citata privilegia exem-
 ptionis ab onere decimarum amittantur?
 ib.

CAPUT VII.

De quibus rebus decime tum personales, tum
 prædiales, quove tempore, & loco solvi de-
 beant? 226.

Quæst. I. De quibus rebus solvende sint de-
 cime personales? ib.
 Quæst. II. An decime solvende sint de rebus
 illiicite acquisitis? ib.
 Quæst. III. An concessæ decime personales,
 non solum vi iuris communis, sed etiam
 ex usu, & consuetudine que iure obtinetur,
 solvende sint? ib.
 Quæst. IV. De quibus rebus decime prædial-
 es, seu reales solvende sint? ib.
 Quæst. V. An decime solvende sint de fru-
 ctibus, antequam deducantur expensæ factæ,
 vel tributa, & vestigalia, & opera-
 riorum præstia? ib.
 Quæst. VI. De quibus fructibus qui dicuntur
 mixti, solvende sint decime qua pariter
 mixta nuncupantur? 227.

Quæst. VII. Quo tempore solvende sint deci-
 me prædiales? ib.
 Quæst. VIII. An parochiani teneantur solvere
 decimas, antequam eis Parochus pretat?
 ib.
 Quæst. IX. Quo in loco solvende sint deci-
 me? ib.
 Quæst. X. An decime prædiales, seu reales
 solvende sint illi parochiis in cuius territo-
 rio prædii reperitur? 228.

Quæst. XI. An decime animalium solvende
 sint parochiis in cuius territorio piscantur,
 & fetus parvum, licet domini habitent in
 alia parochia, vel, si hieme in una, æstate
 in altera habitent, sint inter utraq;que
 parochias dividende? ib.

CAPUT VIII.

De culpa, & penis non solvendo a decimas.
 De variis modis quibus decime defraudari
 possunt, & de titulis quibus obligatio de-
 cimarum auferi valeat. ib.
 Quæst. I. An late sint aliquæ pane contra
 defraudatores decimarum? ib.
 Quæst. II. An qui fructus non decimatos su-
 rant, teneantur ad restituendas Ecclesiæ de-
 cimas corundem fructuum? 229.
 Quæst. III. An emptor qui fructus non decima-
 tos emit, teneatur solvere decimas? ib.
 Quæst. IV. An combucentes, vel destruentes
 fægetes, & fructus, arboresque succedentes,
 teneantur destruentibus decimas Ecclesiæ resti-
 tuere? ib.
 Quæst. V. An parochiani qui proprias fægetes,
 vineas, aliosque fructus ante collectionem
 non comburit, vel fructus collectos sui culpa
 perire sinit, teneantur pro destruentibus deci-
 mis Ecclesiæ satisfacere? 230.

Quæst. VI. An dominus qui noluit colligere fructus iam maturos, qui ob illius negligentiam graviter culpabilem perierunt, teneatur ad restitutionem decimæ deperditæ? 231.

Quæst. VII. An qui nolunt colere agros, vel qui agros, aut vineas in domos convertunt, teneantur ad compensationem decimarum? ib.

Quæst. VIII. An Parochi valeant propria auctoritate a suis parochianis decimas accipere, vel nolentibus solvere sacramenta denegare? 232.

Quæst. IX. Quot modis cessat debitum solvendi decimas? ib.

Quæst. X. An compositio, & transactio super decimis valida sit? 233.

CAPUT IX.

De Ecclesiis, & personis, quibus decima solvi debent.

Quæst. I. An quando Ecclesie parochiales incorporantur, seu appropriantur Monasteriis, & Capitulis, censentur incorporata pariter decimæ? ib.

Quæst. II. An in aliquibus casibus decimæ solvenda sint Episcopo? ib.

Quæst. III. An Parochi divites, vel pravit moribus infectis decimæ solvi debeant? 234.

Quæst. IV. An Canonici, Clerici beneficia habentibus, & Regularibus qui curam parochialem exercent, decimæ solvenda sint? ib.

Quæst. V. An laici aliquibus decimæ solvi debeant? ib.

DISSERTATIO II.

De primitiis, & oblationibus.

CAPUT I.

Quid sint primitiæ: quo iure debita olim in lege natura, & servita fuerint; & quo iure in lege gratia debentur; & an nunc sint contraria consuetudine abrogatæ. 236.

CAPUT II.

De oblationibus. Quid sint oblationes: num iure sint impostæ: a quibus solvenda: & quibus debeantur. 238.

LIBER QUARTUS
DE QUARTO, ET QUINTO EC-
CLESIAE PRÆCEPTO.

nimirum de sacramentali peccatorum confessione, & communionem quotannis faciendâ.

DISSERTATIO I.

De præcepto annuæ confessionis.

CAPUT I.

Propositiones damnatæ, & lævæ recensentur. 242.

CAPUT II.

Ecclesia præceptum edidit, quod per se obligat omnes fideles ad sacram peccatorum confessionem singulis annis faciendam. Nonnullæ questiuicula hæc de re enucleantur. 243.

Quæst. I. An hoc præceptum obliget non solum Catholicos, sed etiam hæreticos? 245.

Quæst. II. An peccata mortalia omnia tum interna, tum externa fideles manifestare vi istius præcepti Sacerdoti teneantur? 246.

Quæst. III. Utrum non tantum mortalia, sed etiam venialia ex huius præcepti teneantur fideles confiteri? ib.

Quæst. IV. An qui nullum perpetravit mortale peccatum, teneatur semel in anno confiteri venialia? ib.

CAPUT III.

Qua ami parte præceptum confessionis obliget: & quomodo computandus annus sit. Variæ hæc de re questiuiculae distinguuntur. 247.

Quæst. I. Quomodo computandus sit anni initium, & finis pro observantia istius præcepti? 248.

Quæst. II. An qui per integrum annum confessus non fuit, teneatur, cum primur commune possit, confiteri? ib.

Quæst. III. An, si quis anno elapsi confessionem omiserit, & confiteretur sub istius anni initium, satisfaciat hæc unica confessione utriusque anni præcepto? 249.

Quæst. IV. An qui veniens anno prævidet se a confessione impediendum fore in toto sequenti anni tempore vel ob penuriam Confes-

sessariorum, vel ob aliud obstaculum, teneatur confessionem anticipare? 250.

Quæst. V. An qui semel in anno confessus est peccata mortalia, si ante finem anni in novum peccatum mortale relapsus fuerit; vel qui venialia confessus sapius, & iterum intra annum mortaliter peccet, teneatur illo anno iterum confiteri, ut præcepto satisfaciatur? ib.

Quæst. VI. An qui, adhibita sufficienti diligentia, confiteretur omnia peccata quæ memoria occurrit, si post confessionem alicuius peccati oblitus recorderetur, teneatur illud, antequam elabatur annus confiteri? ib.

Quæst. VII. An qui propter iustam causam omittit scienter aliquod peccatum mortale; aliis manifestatis, teneatur illud confiteri intra annum, si commode possit? 251.

CAPUT IV.

Præceptum annuæ confessionis non impletur per confessionem invalidam. Alia nonnulla difficultates explicantur. ib.

CAPUT V.

De iis qui huic præcepto subiecti sunt: & de causis quibus quandoque fideles aliqui ab observantia istius præcepti excusari queant. 252.

Quæst. I. An senes octogenarii annuæ confessionis præcepto subiecti sint? 253.

Quæst. II. An summi Pontifices huic annuæ confessionis præcepto obnoxii sint? 254.

Quæst. III. An præter præceptum contentum in cap. Utriusque textus &c. detur alia lex quæ obliget ad secretam peccatorum confessionem? ib.

Quæst. IV. An hæc lex Clementina obliget præfatos Monachos ad confessionem venialium sub mortali? 255.

Quæst. V. An aliud ius reperitur obligans Religiosos ad confessionem frequentiam? ib.

Quæst. VI. Quanam sint causæ ab istius præcepti observantia excusantur? ib.

Quæst. VII. An grave periculum fama, honoris, vel temporanei detrimenti excuset ab istius præcepti observantia? ib.

Quæst. VIII. An fidelis qui idioma ignorat Sacerdotis Confessarii, teneatur per interpre-

tem confiteri, ut impleat præceptum annuæ confessionis? ib.

Quæst. IX. An qui non potest propria voce confiteri, quia mutus est, teneatur confiteri per mutum, vel scripturam? 160.

CAPUT VI.

De panis impostis iis qui annuæ confessionis præceptum non impleant? ib.

Quæst. I. An incurrant hanc panam excommunicationis qui utrumque confessionis, & communionis, vel qui alterutrum tantum præceptum violant? 261.

Quæst. II. An qui facit confessionem nullam, incurrat hanc excommunicationis panam? ib.

Quæst. III. An pueri impuberes, non implentes præceptum annuæ confessionis, incurrant præfatas penas? ib.

Quæst. IV. An meretrices, non implentes præceptum annuæ confessionis, incurrant excommunicationem synodalem, ceteraque communis iuris penas? ib.

DISSERTATIO II.

De quinto Ecclesie præcepto, nimirum de sacra communione paschali.

PRÆLOQUIUM.

262.

An detur præceptum ecclesiasticum communicandi semel in anno; & quas personas obliget. ib.

CAPUT II.

De tempore quo hoc præceptum communionis implendum est. Quid sit tempus paschale. Questiuiculae nonnullæ hæc de re enucleantur. 266.

Quæst. I. An qui tempore paschali non implevit communionis præceptum, teneatur illud implere, transacto Paschate, cum primo commode poterit? ibid.

Quæst. II. An qui prævidet se communionem percipere non posse infra quindecim dies Paschatis, teneatur anticipare illam? 268.

CAPUT III.

An indigne communicantes hoc præceptum impleant. Ubi implendum sit. Quinam excu-

sentur ab eiusdem executione: quæ tandem raris transgressoribus imposita sint? 270. Quærit. unic. An excommunicati, & interdicti excusentur a sumptione Eucharistiæ? 271.

FINIS.

NI

LIBER PRIMUS

DE QUINQUE ECCLESIAE PRÆCEPTIS.

DE PRIMO PRÆCEPTO, QUOD FESTOS DIES COLERE PRÆSCRIBIT.

Memento ut diem sabbati sanctifices. Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua. Septimo autem die sabbatum Domini Dei tui est: non facies omne opus tuum, tu, & filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, iumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas. Exod. xx. vers. 3. & seqq.

DISSERTATIO PRIMA

DE FESTORUM SANCTIFICATIONE.

CAPUT I.

Gentes omnes quæ Deum colunt, dies festos celebrant. Varii hæreticorum errores recensentur, & refelluntur.

L.

ULLA umquam tam inculta, nulla tam barbara gens fuit quæ diis suis festos dies non consecrarit. Lactantius *Lib. II. divin. instit. cap. III.* indicat, nonnullos extitisse Philo-

sophos, qui omnem summi Numinis cultum improbarunt: scilicet, qui, cum vi rationis naturalis fallas esse Ethnicorum religiones agnoscerent, pluresque deos simul conlocare nequirent; & contra, veram religionem, lumine caelesti ob sua crimina destituti, assequi minime valerent, religionem omnem abiecerunt. Hoc in errore fuisse Aristotem, suspicatur Caetanus 2. 2. *quæst. lxxxv. art. 1.* Hi omnes ex illorum numero sunt de quibus ait Apostolus Paulus Rom. 1. *Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt.* Si enim nullum Deum existere putabant, quid amentius? Si Deum agnoscentes, eidem cultum denegabant, quid rationi magis infeltem? Religione itaque colendum esse Deum, ratio naturalis præscribit. Hæc porro religio in fætorum maxime celebratione elucet.

II. Non est quod Ethnicorum varia super-
Gene. Theol. Tom. V.

stitutionum genera referam. Non parvi tamen interest hæreticorum verum Deum colentium errores in festis celebrandis brevissime recensere. Hac enim ratione, ut alibi diximus, Catholicorum doctrina manifestior evadit. Et ut ab antiquioribus initium ducam, Ebionitæ omnium primi docuerant, Christianos debere dies festos tum novi, tum veteris testamenti celebrare, videlicet sabbatum æque ac dominicam; sicuti refert Eusebius *Lib. III. Hist. cap. xxvii.*

III. Wiceliffitæ, Petrosianorum errores renovantes, omnia festa de medio tollebant, eo quod ad Iudeorum ceremonias ea pertinere effutiebant; ut refert Thomas Valdensis *Tom. III. tit. xvi. cap. cxl.* Hunc errorem tribus D. Pauli textibus confirmabant. Primum habetur Rom. xiv. vers. 5. *Alius iudicat diem inter diem; alius autem iudicat omnem diem.* Secundus legitur Galat. iv. *Dies observatis, & menses, & tempora, & annos: timeo vos, ne forte sine causa laboraverim in vobis.* Tertius tandem Coloss. 11. *Nemo vos iudicat in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi.*

IV. Lutherani, & Calvinistæ festos dies colendos esse docent; sed illorum celebrationem

A

nem